

Архівним штрихом

З ІСТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УЧИЛИЩА

Коли йдеш історичною частиною міста, провулком 21 Січня, що спочатку йменувався Торговим, мимоволі навіпроти Палацу урочистих подій з прохотою дивишся на занедбану, спотворену кількарізовими пожежами та заколоченими вікнами стару, ще дореволюційну будівлю. Люди середнього та старшого віку згадають, що тут свого часу була школа № 10. Ті, що цікавляться історією рідного міста і переглядали видання або сайти з історичними листівками (дякуємо краєзнавцям-ентузіастам!), напевно додадуть, що будівля була заведена як чоловіча прогімназія і була досить красивою завдяки ліпнині, притаманній багатьом спорудам цієї частини Херсона. Та був ще один період в історії, вартий уваги.

Після закінчення війни стала проблема підготовки кваліфікованих кадрів, відновлення діяльності середніх спеціальних і вищих навчальних закладів. Не винятком була і початкова освіта – з 1931 року вчителів для молодших класів готувало Бериславське педагогічне училище, проте відразу після війни його неможливо було відновити. У зв'язку з цим було вирішено заснувати педагогічне училище в Херсоні. Відповідну постанову Миколаївського облвиконкому прийнято 25 березня 1944 року (Херсон став обласним центром через 5 днів), у якій доручено обласному відділу народної освіти відкрити училище у тодішньому приміщенні школи № 7, укомплектувати заклад кваліфікованими кадрами та забезпечити початок

його роботи вже 15 квітня того ж року.

До кінця 1946 року в приміщенні було облаштовано 10 аудиторій, учительська, канцелярія, кабінет директора, бібліотека, спортивна зала, клуб, майстерня тощо. При училищі функціонувала їдальня. Від початку роботи педучилища за ним закріплювалося приміщення для гуртожитку студентів на 200 осіб по вул. Рішельєвській, 29 (будинок на розі нинішніх вул. Жовтневої революції та 9 Січня). Проте майже одночасно з педучилищем у місті був утворений технікум політосвіти (культурно-освітньої роботи), який перший навчальний рік «тулявся» в одній споруді з педучилищем, і невдовзі, влітку 1945 року облвиконком передав технікуму цей гуртожиток

під навчальний корпус. Тож у педучилищі не знайшли іншого виходу, як обладнати у навчальному корпусі 10 кімнат під гуртожиток, у якому на той час спромоглися розмістити 100 слухачів (решта винаймали кімнати у квартирах і приватному секторі).

У училищі працювали кабінети природознавства, фізики, математики, педагогіки, літератури та географії. Бібліотечний фонд на той час не досягав і 7 тисяч одиниць, з них художньої літератури налічувалося усього 1650 книжок. Передплачувалися періодичні видання, в основному обласна та республіканські газети, натомість педагогічна періодика у невеликій кількості – з причини «малого ліміту для області». Згідно з тогочасними вимогами, у бібліо-

теці з такою кількістю друкованих видань мало бути 2 штатні одиниці, але за кошторисом витрат можливе було утримання лише одного працівника. Навчальних посібників у перші роки з усіх дисциплін не вистачало, тому училище готувало ряд розробок власними силами.

Слухачі II і III курсів проходили педагогічну практику у різних школах Херсона (базовою була школа № 23). Другокурсники відвідували уроки та позакласні заходи, у третьокурсників початок практики – перші три тижні – був передбачений для відвідування занять (з яких два тижні, так званий «добукварний період», присвячувалися спостереженням та вивченню теми «Перші дні дитини в школі»), після чого вони приступали до проведення пробних уроків. Часом слухачі

направлялися для проходження практики з проведенням уроків з мови, математики, географії, природознавства у середніх класах школи. У 1949 році Херсонське педучилище отримало шефство над Чернівецьким педучилищем.

Як практично в усіх освітніх закладах, в училищі було організовано позанавчальну роботу. Організовано різноманітні гуртки: педагогічний, математичний, географічний, художнього читання, драматичний, хореографічний, природничий, співів, народного мистецтва, фізкультурні секції. Деякі мистецькі гуртки брали участь у міських та обласних олімпіадах, хоровий – у республіканській; фізкультурні колективи виступали і на всесоюзних змаганнях.

(Закінчення на 7 стор.)

(Закінчення.)

Початок на 6 стор.)

Першим директором училища був призначений 34-річний Петро Семенович Пеліпас, випускник Одеського педагогічного інституту, який до війни працював інспектором шкіл Миколаївського відділу народної освіти, першим завучем – Михайлом Вишнівським. Директор, водночас, викладав фізику, завуч – російську мову. Штат викладачів на кінець 1946 року складав 18 осіб, які в той чи інший час заходили педагогічні інститути в різних містах і до роботи в училищі працювали вчителями в середніх школах. Загальна кількість слухачів на кінець 1946 року складала 270, з яких 150 – хлопці. З часом кількість слухачів поступово зростала. Так, відповідно до плану набору, на I курс у 1950 році мало поступити 120 осіб. Кон-

курс склав понад 2 вступники на місце (подано 294 заявки), після вступних іспитів було зараховано 130 слухачів, після I семестру продовжувало вчитися 126. На кінець 1950/1951 навчального року разом у закладі було вже 457 слухачів, кількість учителів на той час складала 39, з них 7 працювало в училищі за сумісництвом. У липні 1952 року директором був призначений Петро Карпович Плахтій (1911 р.н.), випускник Херсонського педагогічного інституту, який в училищі викладав історію.

Посадовий оклад директора у 1945 році становив 850 крб., у 1948 – 1100, у 1956 – 1500. Оплата праці викладачів залежала від кількості годин. Так, у 1948 році за 1 ставку отримували 805 крб., з огляду на те, що викладачі працювали у межах 0,5 – 2 ставки, зарплата складала 415 – 840 крб. Стипендія слухачів за-

лежала від року навчання та успішності. На початку 1948 року першокурсники отримували 140 крб., другокурсники – 160, третьокурсники – 180, відмінникам додатково нараховувалося 1,5% від розміру стипендії. У 1956 році розмір стипендії становив від 148 до 190 крб. Що можна було купити на ці гроші? Так, наприклад у 1948 році у Херсоні кілограм пшеничного хліба коштував 3 крб., цукру – 25 крб., вершкового масла – 55 крб., картоплі – 2,5-3 крб., літр молока – 4 крб. У 1956 році ті самі продукти коштували відповідно 2-2,5; 15; 25-28; 2-3 та 2-2,5 крб.

В останньому, 1955/1956 навчальному році у Херсонському педучилищі вчилася 320 слухачів, у кожній групі – від 25 до 33 осіб; заклад закінчило 110 випускників. Перед випуском складалися державні іспити з української мови (письмовий – диктант та усний), ро-

сійської мови, арифметики, історії КНР, педагогіки та організації піонерської діяльності. Випускники педучилища працювали у школах області, чимало з них продовжували здобувати освіту в Херсонському педагогічному інституті.

У 1956 році Херсонське педучилище припинило свою діяльність фактично шляхом приєднання до Бериславського. Спершу, за задумом Міністерства освіти УРСР планувалося об'єднати два освітні заклади в Херсонське училище, проте облвиконком клопотав перед Радою Міністрів УРСР залишити саме Бериславське, мотивуючи це переважністю шкіл обласного центру, вимушеним навчанням у дві зміни і, як наслідок – необхідністю відкриття нової школи у Херсоні. Водночас, наголошувалося, що Бериславське педучилище має достатньо при-

міщень, відповідну матеріально-технічну базу та кваліфікований педагогічний персонал. Судячи з усього, у Києві визнали доводи Херсонського облвиконкому переконливими, унаслідок чого 29 травня 1956 року ухвалено рішення щодо переведення контингенту слухачів Херсонського педагогічного училища до Бериславського.

Будівлю педучилища передали новоутвореній семирічній школи № 10, де вона розміщувалася до припинення своєї діяльності у 1990-х роках. У січні 1957 року П.К. Плахтій затверджений Херсонським міськкомом КПУ директором цієї школи.

Цікавий факт: перспективним обласним планом охорони та збереження пам'яток історії, мистецтва, архітектури та архе-

ології передбачалося у 1970 році встановити меморіальну дошку з барельєфом на будівлі школи № 10 – колишнього педучилища, оскільки «училище у 1933 р. закінчив Герой Радянського Союзу І.Д. Кудря». Добре, що схаменулися і задум не був реалізований – адже Іван Кудря насправді закінчив шестимісячні педагогічні курси, педагогічного училища як такого ще не існувало, тим більш за вказаною адресою. Цей випадок зайвий раз нам нагадує необхідність ґрунтовного знання історії, а не її побіжного вивчення. А до всіх, від кого це залежить, і просто небайдужих хочеться звернутися із закликом зберегти від остаточної руйнації те, що може цілком бути пам'яткою як архітектури, так і освіти – нашу з вами історію.

Дмитро ГАНЧЕНКО, співробітник державного архіву області